

ประวัติศาสตร์การจัดการความขัดแย้งสิ่งแวดล้อม – อุตสาหกรรม ของญี่ปุ่น

เอกสารค้นคว้า

1. *Environmental Politics in Japan : Networks of Power and Protest* , Jeffrey Broadbent, Cambridge University Press
2. *Eco-Town in Japan – Implication and Lessons for Developing Countries and Cities*, Global Environment Centre Foundation, June 2005

ข้อมูลเบื้องต้น

- หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ญี่ปุ่นเร่งพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว หากจะเปรียบเทียบตัวเลขต่างๆในขณะนี้เห็นปรากฏการณ์ต่างๆที่นักวิชาการขนานนามญี่ปุ่นในระหว่างปี 1950s-mid 1970s นี้ว่า มีสถานะที่เกิดทั้งด้านที่เป็น miracle และส่วนที่เป็น debacle ซึ่งเกิดขึ้นไล่ตามลงมาอย่างกระชั้นชิด ในระยะนี้ญี่ปุ่นมีอัตราการเจริญเติบโตที่เร็วที่สุดในโลก มากกว่าทุกประเทศในกลุ่มประเทศที่พัฒนา (advanced / capitalist/ industrialized democratic : ACID) ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา เยอรมัน ฝรั่งเศส และอังกฤษ นับจากปี 1946 ไปถึงปี 1976 ญี่ปุ่นมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่มากกว่าเดิม 55 เท่า ในขณะที่มีพื้นที่เพียง 0.3 % ของโลก และมีประชากรเพียง 3 % ของโลก และมีผลผลิตเป็น 10 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลก ลักษณะเศรษฐกิจข้างต้นได้ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น และเป็นที่มาของ miracle ในด้านเศรษฐกิจ แต่ในทางกลับกัน ในระหว่างปี 1950s-1960s เริ่มประสบปัญหาผลกระทบจากมลภาวะอุตสาหกรรม ดังที่มีหนังสือที่ให้สมญานามเมืองโอซากาว่า เป็น capital of smoke (Kanawa,1987,p.132)
- มลภาวะที่ญี่ปุ่นประสบในขณะนั้น เป็นผลกระทบในบรรยากาศที่มากเกินไปของ sulfur dioxide (SO₂) nitrogen oxide (NO₂/NO_x) และเกิดผลกระทบต่อทั้งการดำเนินชีวิตในชุมชน การประมง เพราะมีการปล่อยน้ำเสียในโรงงานประเภทเคมีทั้งจากโรงงานและพื้นที่การเกษตร กล่าวกันว่า ญี่ปุ่นได้สร้างความหายนะต่อชีวิตของผู้คนอันเนื่องมาจากมลภาวะอุตสาหกรรมก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ขึ้นที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่เชอร์โนบีลด้วยซ้ำไป เกิดโรคพิการในเด็กทารกและเด็กโตของโรค Minamata และ Niigata อันเนื่องมาจากการได้รับพิษจากสารปรอท (Ishimure,1990) โรคที่เกิดกับเนื้อเยื่อผิวหนังอันเนื่องมาจากการได้รับสารจากแคดเมียม โรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจขัดข้องอันเนื่องมาจากควันของ Yokkaichi (McKean,1981; Huddle,Reich & Stiskin,1975 ; Uchino,1983,p.169;Kelly,1976)
- มีการกล่าวกันว่าญี่ปุ่นยังไม่หยุดที่จะพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่ และย้ายอุตสาหกรรมที่เป็นมลภาวะไปยังประเทศโลกที่สามแทน –เป็น export pollution นอกจากนั้นในพื้นที่การเกษตรก็พบมีการใช้สารเคมีต่อพื้นที่มากกว่าอื่นๆ ในขณะอีกด้านหนึ่งญี่ปุ่นก็นำเข้าแร่ธาตุทรัพยากรเพื่ออุตสาหกรรมจากทั่วโลก เช่น น้ำมัน อลูมิเนียม และสินแร่อื่นๆ ที่ปรุงแต่งแล้วจากอินโดนีเซีย เวเนซุเอลาและบราซิล – เช่นกรณีของ Showa Denko aluminum ซึ่งเป็นโครงการที่ถูก

ปฏิเสศจากจังหวัดโออิตะ (Oita prefecture) ก็ได้หันที่ไปลงทุนที่เวเนซุเอลา บริษัทการค้าของญี่ปุ่นต่างที่จะเข้ามาเอาประโยชน์จากไม้ในป่าฝนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะเป็นแหล่งสินค้าที่มีราคาถูก แล้วจัดทำกล่องบรรจุภัณฑ์ว่ามาจาก Tokyo จากเรื่องต่างๆเหล่านี้จึงพูดได้ว่า ญี่ปุ่น นั้นเป็นประเทศที่มีระบบนิเวศน์นอกกฎเกณฑ์ (eco-outlaw) (Begley & Takayama,1989,p.70)

- อีกประเด็นหนึ่งที่เกิดขึ้นตามมาจากการเติบโตของอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น คือ การล้นเกินของผู้คนในเมือง ในขณะที่เดียวกันก็เกิดการอพยพไปสู่เมืองเล็กต่างจังหวัด overcrowding/depopulation อย่างกรณีของจังหวัดโออิตะที่มีค่าจ้างอยู่ในอัตรา 60 % ของเมืองใหญ่อย่างโตเกียวหรือโอซาก้า

กลไกประชาธิปไตยของญี่ปุ่นดำรงอยู่อย่างไรและให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไร

- หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นอยู่ภายใต้การจัดการปกครองของ Ruling Triad ซึ่งประกอบด้วย (1) รัฐมนตรีในคณะรัฐบาล (2) พรรค LDP- Liberal Democratic Party ซึ่งเป็นกุมเสียงส่วนใหญ่ของสภาผู้แทนราษฎร (3) องค์กรรวมระดับสูงของ big business ผู้ซึ่งมีส่วนผลักดันให้เศรษฐกิจญี่ปุ่นเติบโตอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันก็สร้างมลภาวะเกิดขึ้นทั้งอากาศ ดิน และน้ำ ฯลฯ และการแสดงความรับผิดชอบของอุตสาหกรรมของประเทศต่างๆในเรื่องนี้ก็คือ การจัดการ public welfare ในระยะเดียวกันนี้ในประเทศ ACID และญี่ปุ่นก็ต่างเกิดขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งในเมืองและในหมู่บ้าน ที่ทำหน้าที่ต่อรองกับชนชั้นนำและเข้มงวดในมาตรการกำกับที่จะแก้ไขปัญหามลภาวะดังกล่าว โดยในกรณีของสหรัฐอเมริกา ได้นำไปสู่การจัดตั้งองค์กรเคลื่อนไหวในระดับชาติ 2 องค์กร คือ Sierra Club / the National Wildlife Federation หรือในกรณีของเยอรมันก็นำไปสู่การจัดตั้ง Green Party (Griffith,1990) แต่ในกรณีของญี่ปุ่นกลับไม่มีการยกประเด็นเหล่านี้ขึ้นเป็นในระดับชาติโดย environmental movements แต่ญี่ปุ่นกลับมีการผ่านกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านมลภาวะขึ้น และเป็นกรณีที่ Broadbent ฎรียกปรากฏการณ์นี้ว่า pollution miracle กรณีดังกล่าวมีการตั้งเป็นข้อสังเกตว่า การบริหารจัดการโดยรัฐเป็นการลดเงื่อนไขที่จะนำไปสู่การเคลื่อนไหวมวลชน โดยที่มันนักวิชาการขนานนามให้กับญี่ปุ่นว่า เป็นผู้ปล่อยมลภาวะที่ไม่มีการต่อต้านรบกวน - polluter's paradise as by citizens' protests (Pharr,1990,p.231)
- การจัดการของรัฐและผู้ประกอบการธุรกิจญี่ปุ่น ต่อปัญหามลภาวะนั้น ต่างไปจากโลกตะวันตก เพราะมีโครงสร้างทางสังคม- national elite power structure โดยตนเอง ในทำนองเดียวกัน โครงสร้างอำนาจของชุมชนกับมีปฏิสัมพันธ์กับระดับชาติตามไปด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่สองต่อเนื่องไปยังวิถีของการเคลื่อนไหวมวลชนและการต่อต้าน กระบวนการเหล่านี้ คือ ส่วนที่เป็น political opportunity structure ซึ่งรูปร่างและช่องทางของกระบวนการนี้จะนำไปสู่การจัดการเนื้อหาในทางการเมือง (political contention)และผลลัพธ์โดยรวมที่จะปรากฏออกมา (Kitschelt,1986;Tarrow,1994) ในรูปแบบของสหรัฐอเมริกาและยุโรปนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาสังคม จะประกอบด้วยความหลากหลายทางสังคม ผู้นำ ชนชั้น บริษัทผู้ประกอบการ รัฐ

จัดการตนเอง และศูนย์กลางพรรค-ตัวแทนพรรค นักวิชาการญี่ปุ่น เรียกความแตกต่างของสังคมแบบโลกเอเชียตะวันออก นี้ว่า เป็น network state และเป็นรัฐข้าราชการแบบพ่อเมือง – bureaucratic paternalist

- การศึกษาของ Broadbent ลงรายละเอียดลึกลงไปว่า the three camps - พื้นฐานหรือองค์ประกอบทางเศรษฐกิจสังคม การเมือง และวัฒนธรรมแบบตะวันออกของญี่ปุ่น เป็นผลทำให้ context ความ เป็นญี่ปุ่นต่างออกไปจากโลกตะวันตกอย่างสิ้นเชิง โดยการศึกษานี้จึงเน้นไปยังช่องทางการกระทำใน ส่วนที่เป็นไปแบบ informal เพราะในการศึกษาพบว่า ญี่ปุ่นอาศัยความเป็นส่วนบุคคลในการจัดการปกครองของรัฐ ใช้ความความร่วมมือและการปกครองแบบพ่อลูก (cooperative or paternalistic power) มากกว่าที่จะใช้อำนาจตามโครงสร้าง (Mann,1986,Parson,1960,p.199-225) และวิธีการศึกษาที่น่าสนใจที่ Broadbent นำเสนอคือ ยุทธวิธีที่จะนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจและการทุ่มเทสรรพกำลัง (exert) ที่จะนำไปสู่ประเด็นทางการเมืองของระบบ ซึ่งในที่นี้เขาจะพิจารณาใน 3 เรื่องด้วยกันคือ (1) ประเด็นที่เปิดการถกเถียงต่อสาธารณะ – open discussion (2) วาระซ่อนเร้นและลำดับการจัดการ (hidden and manipulative setting of the agenda) โดยกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง และ (3) การจัดการเพื่อการโน้มน้าวให้บรรลุในความประสงค์และความเชื่อของพรรคอื่น ประเด็นที่ Broadbent นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษานี้ Crenson เรียกว่า “non –decision” เพราะเป็นการตัดสินใจที่มีองค์ประกอบในเรื่องอื่นเข้ามาผสมปนเปกับเรื่องของความรู้ – knowledge (Crenson,1971) และเป็นเรื่องของอุดมการณ์หรือวัฒนธรรม ที่ Gramsci เรียกว่า เป็นหนึ่งใน 3 ชนิดของการครอบนำ (hegemony) (อีกสองเรื่องคือการเมืองและเศรษฐกิจ) (อ้างจากงานของ Lukes,1974)

ประเด็นของโออิตะและการจัดการความขัดแย้ง- ผลสะท้อน

- กรณีของจังหวัดโออิตะที่ Broadbent เลือกเป็นตัวแทนของการศึกษานี้ น่าสนใจมากเพราะ โออิตะเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ประสงค์จะพัฒนาเศรษฐกิจของตนเองขึ้นในจังหวัดที่รัฐบาลกลางเปิดโอกาสให้จังหวัดเสนอแผนการลงทุนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งนี้ ก็เพราะโออิตะเป็นจังหวัดขนาดเล็กและเป็นเขตดกษตรกรรมยากจน (hinterland) ระดับค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าเขตเมืองใหญ่เกือบเท่าตัว (ค่าจ้างในอยู่ในอัตรา 60 % ของเมืองใหญ่) ประชากรวัยทำงานย้ายออกไปทำงานในเมืองใหญ่ โดยแต่แรกหวังที่จะเป็นเมืองโออิตะให้เป็น เมืองอุตสาหกรรมอย่างเมือง Pittsburgh และเมือง Beppu ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวอย่างเมือง Miami ของสหรัฐ โดยมีเมืองชาวประมงอยู่ทางตอนเหนือ คือ Nakatsu โดยมีย่านใจกลางเมืองในด้านตะวันออกในเมือง Saganoseki ฯลฯ
- การต่อต้านของชาวบ้านในเรื่องสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นในปี 1973 เพื่อกดดันให้ผู้ว่าราชการจังหวัด Taki ยับยั้งการขยายพื้นที่หมายเลข 8 ที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม (บริเวณรอบอ่าว Beppu) ผู้ว่า ยินดีที่จะชะลอเรื่องไว้จนกว่าจะมีการพิจารณาในเงื่อนไข 3 ข้อ คือ (1) เป็นข้อตกลงเห็นพ้องของ

พลเมือง (2) มีข้อยุติกับสหภาพการประมง (3) มีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเรื่องนี้มีข้อยุติในสมัยของผู้นำ Hiramatsu (1978 -2003) แต่สถานการณ์การลงทุนเปลี่ยนเงื่อนไขไปแล้ว Hiramatsu จึงคิดค้นและผลักดันเรื่อง One Village-One Products เป็นการสร้างทางเลือกของการพัฒนาในพื้นที่บริเวณนี้ขึ้นอีกแบบหนึ่ง (ดูรายละเอียดลำดับการพัฒนาของจังหวัดโออิตะ ซึ่งแยกออกไปเปรียบเทียบกับต่างหาก) และเป็นผลต่อเนื่องอีกเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นในการจัดการความขัดแย้งเรื่องสิ่งแวดล้อม –อุตสาหกรรมของญี่ปุ่น

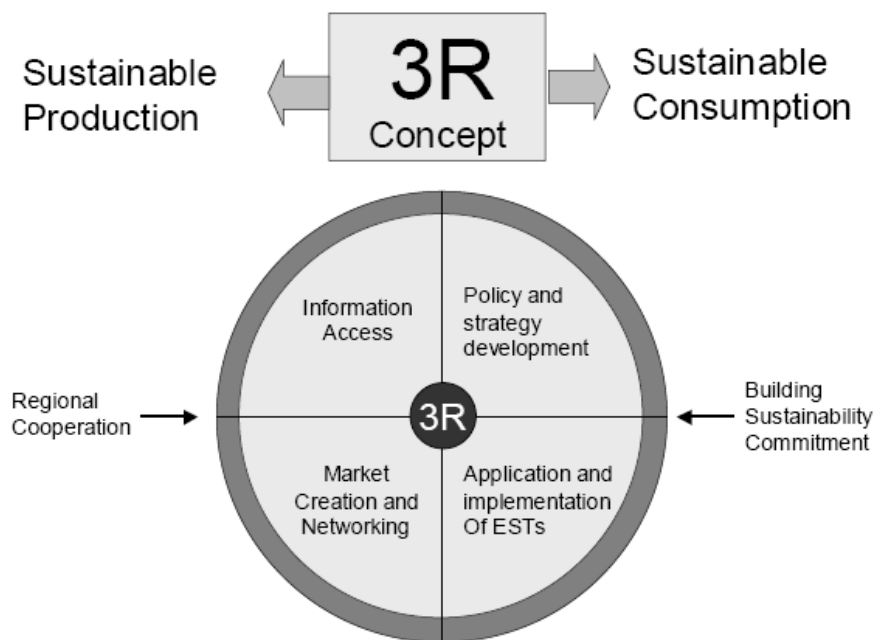
ลำดับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของญี่ปุ่น หลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ช่วงปี	เหตุการณ์สำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อม
1945-1955 ช่วงฟื้นฟูจากภาวะสงคราม	ฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจจากความเสียหายของสงคราม เริ่มอุตสาหกรรมส่งออก – อุตสาหกรรมเบา ในปี 1955 มียอดตัวเลขที่โตเด่นมาก แต่ก็ประสบปัญหาจากมลภาวะอุตสาหกรรมครั้งแรกโดยการได้ผลจากสารปรอท – Minamata ในปี 1953
Jimmu Boom 1955-1958	เป็นช่วง 3 ปี ที่ญี่ปุ่นมียอดการผลิตประชาชาติ (GNP) สูงถึง 7 % ติดต่อกัน ซึ่งเป็นยุคสมัยที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนนับแต่สร้างประเทศในยุคของจักรพรรดิ Jimmu ใน 660 ปีก่อนคริสตกาล มีการขยายตัวของผู้บริโภครวม และการโฆษณาให้ประชาชนรู้จักการออม – ซึ่งเป็นวัฒนธรรมเก่าของคนญี่ปุ่น โรงงานถูกสร้างขึ้นใกล้ๆกับเมือง และมีการนำเข้าน้ำมันราคาถูกจากต่างประเทศ อันเป็นสาเหตุที่นำไปสู่มลภาวะที่ Yokkaichi
Iwato Boom 1959-1964	เป็นช่วงที่ปริมาณการผลิตประชาชาติ (GNP) สูงมากถึง 12 % ต่อปี เศรษฐกิจเติบโตด้วยตัวเลขสองหลัก รัฐบาลกระตุ้นเศรษฐกิจที่จะขยายไปทั่ว Pacific Coast Belt ในขณะเดียวกันในท้องถิ่นก็เรียกร้องให้มีการออกกฎหมายการสร้างเมืองอุตสาหกรรมใหม่ – New Industrial Cities Law – NIC และมีการประสบความสำเร็จในการต่อต้านรัฐบาลกลางโดยพลเมือง – เป็นครั้งแรกที่รัฐบาลท้องถิ่นบรรลุข้อตกลงกับธุรกิจเพื่อป้องกันสิ่งแวดล้อม
Izanagi Boom 1965-1969	เป็นช่วงเศรษฐกิจโต 12 % ต่อปีโดยต่อเนื่อง และรัฐบาลเริ่มมีนโยบายส่งเสริมการส่งออก เป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นลำดับสองของโลก แต่ก็เกิดปัญหาด้านมลภาวะและการต่อต้าน และสภาไดเอะ ก็ออกกฎหมายว่าด้วย Basic Law on Environmental Pollution และเป็นครั้งแรกที่การต่อต้านมีการรวมตัวกันครั้งใหญ่
Pollution Anxiety 1970-1972	เป็นช่วงที่เกิดแรงสวี่งที่นำเป็นห่วงอันเนื่องมาจากการต่อต้านมลภาวะอุตสาหกรรม และเป็นผลให้มีนายกรัฐมนตรีและผู้ว่าราชการที่เป็น left-wing ในขณะเดียวกันสภาไดเอะ ก็ผ่านกฎหมายว่าด้วยการสร้างความร่วมมือ – การเข้มงวดในการจัดการมลภาวะ และจัดตั้งองค์กรตัวแทน (agency) ด้านสิ่งแวดล้อม รัฐบาลและธุรกิจร่วมลงทุนในเครื่องมือหนักสำหรับการกำกับมลภาวะ
Oil Shock 1973-1977	OPEC ประกาศขึ้นราคาน้ำมัน ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอยในญี่ปุ่น อัตราการเติบโตของ GNP เฉลี่ย 3 % รัฐบาลและธุรกิจไม่เพิ่มทุนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม โดยผ่อนปรนมาใช้การกำกับตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ทั่วไป
Medium Growth 1978-1982	เป็นช่วงที่ราคาน้ำมันยังอยู่กับการดึงราคาขึ้นโดย OPEC การเติบโตทางเศรษฐกิจของ GNP อยู่ที่ 3 % มีการยกเลิกกลุ่มอุตสาหกรรมการกลั่นในประเทศ และเป็นช่วงที่กฎหมายสิ่งแวดล้อมเริ่มผ่อนคลาย
Information Society 1983-1991	อุตสาหกรรมเปลี่ยนจากอุตสาหกรรมหนักไปสู่อุตสาหกรรมข้อมูล-เทคโนโลยี กระทรวง MITI สนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเพื่อจะสร้างตัวเป็น Silicon Valleys ทั่วประเทศญี่ปุ่น
Bubble Bust 1991-1995	เป็นช่วงที่เศรษฐกิจตก – ฟองสบู่แตก ราคาที่ดินตก ภาวะเศรษฐกิจถดถอย การกำกับพรรคการเมืองขนาดใหญ่ เกิดความห่อหุ้มและไม่สามารถที่กำกับสภาไดเอะได้
Eco – Town 1997	เป็นช่วงที่รัฐบาลหันมาให้ความใส่ใจในการเร่งระดมสรรพกำลังขึ้นใหม่โดยศักยภาพของอุตสาหกรรมใหญ่ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดการเมืองโดยพัฒนาแนวความคิดที่แปรผลการปฏิบัติของ sustainable development ซึ่งเป็นช่วงจังหวะที่ญี่ปุ่นนำเสนอที่จะรณรงค์ให้โลกลดการปล่อยของเสียสู่ชั้นบรรยากาศ – Kyoto protocol ซึ่งเริ่มเสนอกันในปลายปี 1997 เช่นกัน

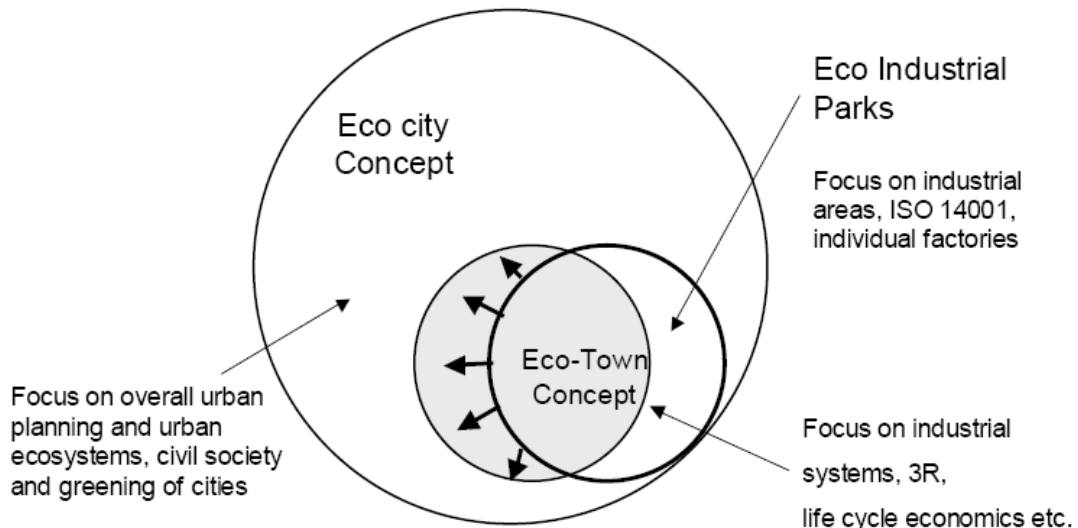
หมายเหตุ ลำดับเรื่องข้างต้นยกเว้นเรื่อง Eco-Town ปรับปรุงจากตารางข้อมูลของ Broadbent และข้อมูล Eco-Town มาจากบทความเรื่อง Japan's Eco-Town ของ Michael G Norton

Eco – Town or Eco – Industrial Town

- Eco – Town หรือ Eco – Industrial Town เป็นนวัตกรรมทางนโยบายในการบริหารจัดการ เศรษฐกิจอุตสาหกรรมพร้อมๆกับการจัดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของญี่ปุ่น และเป็นเรื่องสำคัญที่ ออกดอกออกผลต่อเนื่องจากการแก้ไขปัญหาวิกฤติสิ่งแวดล้อม วิกฤติของเมือง –คุณภาพชีวิต และ วิกฤติทางเศรษฐกิจ (bubble Bust) ที่มีมาโดยต่อเนื่องตั้งแต่ปี 1960- mid 1990s โดยญี่ปุ่นมี นวัตกรรมทางนโยบายเกิดขึ้น 3 เรื่องที่ीलล้น คือ (1) การร่วมผลักดันข้อตกลงลดภาวะโลกร้อน – Kyoto protocol (2) การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หมู่บ้าน (one village – one product : OVOP) และ (3) การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศน์ (Eco –Industrial Town)
- องค์ประกอบสำคัญของ Eco – Town สำหรับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมของ ญี่ปุ่น จะมีลักษณะเงื่อนไขต่างๆ ประกอบด้วย (1) การมีกฎหมายที่รองรับสำหรับการจัดการ วิกฤติที่ต่อเนื่องกันไป (2) รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นจะต้องสร้างร่วมมือในการผลักดัน การพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน (3) เพิ่มผลิตภัณฑ์เพื่อการวิจัยและพัฒนา ทั้งที่เกี่ยวข้องกับ สาธารณะ กิจการเอกชน และในมหาวิทยาลัย (4) มีขนาดและมีความเร็วในการขยายตัวของธุรกิจ แบบ eco – business นี้ในทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ (5) การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจะ เน้นไปที่เทคโนโลยีการจัดการสิ่งแวดล้อม และ ESTs และการนวัตกรรม / การแก้ปัญหาแบบ cutting edge (6) เน้นไปยังการประหยัดพลังงาน การพัฒนาการใช้วัสดุและรวมการจัดการของเสีย ที่สามารถเชื่อมโยงกับการบริหารเมือง
- แนวความคิดในเรื่องนี้มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับแนวคิดเรื่อง 3 Rs และ sustainable development

- ในการผนวกรวมแนวคิดแบบ 3 Rs เข้ารวมไว้แล้ว Eco – Town concepts ยังรวมเอาเรื่องของ green procurement / green consumerism / industrial ecology /extended producer responsibility /social responsible investment / integrated waste management /green labeling /global reporting initiative / corporate social responsibility / EMS and ISO 140001 จึงมีความแตกต่างจากเรื่องระบบนิเวศน์โดยทั่วไป
- นอกจากนี้ เรื่อง Eco- Town นี้ ยังมีมิติสัมพันธ์กับแนวคิดในการจัดการเขตอุตสาหกรรมที่เป็นแนวทางเน้นการจัดการระบบนิเวศน์ เช่น Eco-Industrial Parks / Industrial Symbiosis และ Eco-City ซึ่งจะโยงไปยังเรื่องของการจัดผังเมือง (urban planning) ระบบนิเวศน์เมือง (urban ecosystems) ประชาสังคมและการสร้างเมืองสีเขียว(civil society and greening of cities)

- คำอธิบายเรื่อง EIP / Industrial Symbiosis / Eco-city

Concepts	Definitions	Reference
Eco-Industrial Park	An eco-industrial park is a community of manufacturing and service businesses seeking enhanced environmental and economic performances through collaboration in managing environmental resource issues, including energy, water and materials	(*1)

Eco-Industrial Park	The goal of an EIP is to improve the economic performance of the participating companies while minimizing their environmental impacts. Components of this approach include green design of park infrastructure and plants (new or retrofitted); cleaner production, pollution prevention; energy efficiency; and inter-company partnering. An EIP also provides benefits for neighboring communities to assure that the net impact of its development is positive.	(*2)
Industrial Symbiosis	Industrial symbiosis, as part of the emerging field of industrial ecology, demands resolute attention to the flow of materials and energy through local and regional economies. Industrial symbiosis engages traditionally separate industries in a collective approach to competitive advantage involving physical exchange of materials, energy, water, and/or by-products.	(*3)
Eco City	The path to sustainability lies in transformation of our cities to restore the patterns and processes of sustainable ecosystems and to achieve ecological balance, healthy communities and viable economies within the bioregions.	(*4)

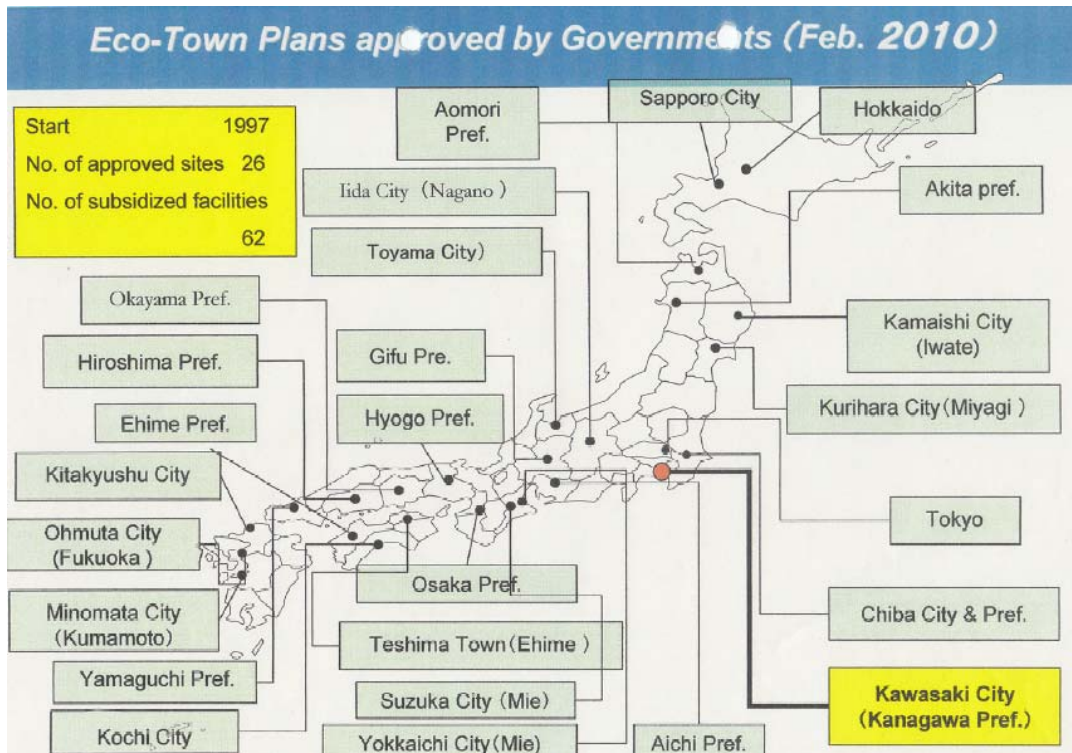
(*1) Lowe, Ernest, Moran, Stephen, and Holmes, Douglas, Fieldbook for the Development of Eco-Industrial Parks, prepared for U.S. EPA under a cooperative agreement with Research Triangle Institute.

(*2) Lowitt, Peter. 2004. Sustainable Devens. Presentation at Partnership for the Future: 2nd Annual Conference and Workshop for Eco-Industrial Development, Eco-Industrial Estates Asia Network, Bangkok, Thailand March 11-12, 2004.

(*3) Chertow, M. Industrial symbiosis: Literature and taxonomy. Annual Review of Energy and Environment, 2000

(*4) CASE Monograph-Draft; p3. , 2002

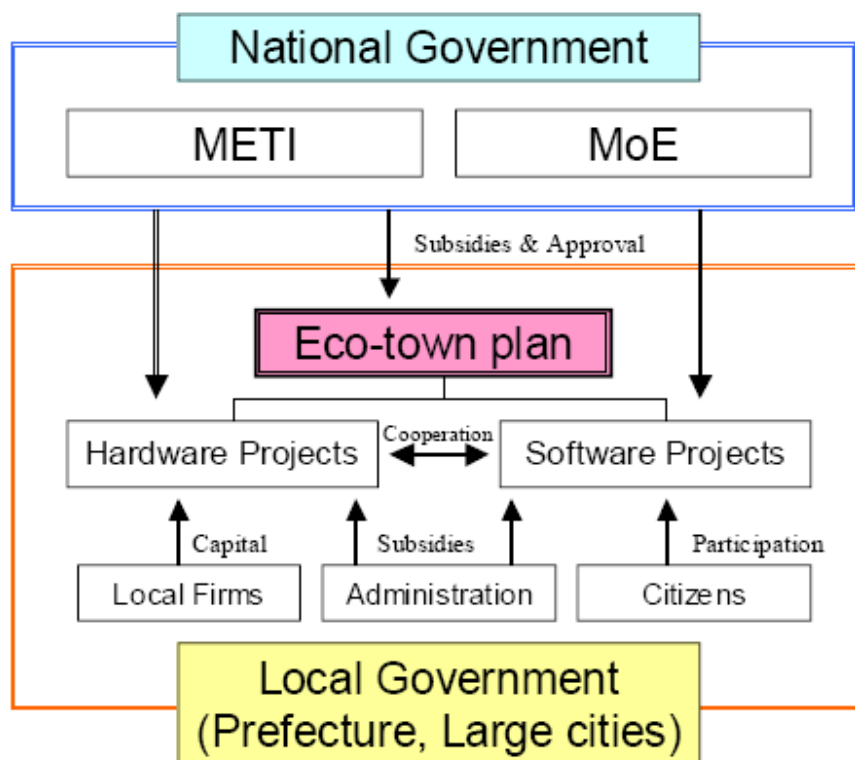
- เมืองต่างๆ /จังหวัด (prefecture) ที่ได้รับอนุมัติและได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง ในปีจำนวนทั้งสิ้น 26 เมือง

โดยเมืองที่เป็นแบบอย่างริเริ่มในการดำเนินนโยบายนี้ คือ Kitakyushu โดยมีอีก 3 เมืองที่ได้รับอนุมัติโดยรัฐบาลกลางพร้อมๆกัน คือ Kawasaki และ Ida เมืองในจังหวัด Nagano prefecture และ Gifu prefecture

	พื้นที่นำร่อง	จุดเด่น
1	Kitakyushu	เป็นจังหวัดแรกที่ได้รับอนุมัติจากรัฐบาลกลาง จุดเด่น คือการจัดระบบ recycling ด้วยความร่วมมือของคนทั้งเมือง โดยผสมผสานงานที่ทำโดย 3 วัตถุประสงค์ เพื่อการวิจัยและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการศึกษาทดลองและเพื่อการค้า
2	Kawasaki / Kanagawa	การจัดการขยะพลาสติกโดยความร้อนจากเตาถลุงเหล็ก การจัดการมลภาวะของเขตอุตสาหกรรม Keihin ความร่วมมือของโรงเรียนและชุมชน
3	Ida /Nagano prefecture	
4	Gifu prefecture	

- กระบวนการจัดการ /การบริหาร (รัฐบาลกลาง – รัฐบาลท้องถิ่น – การลงทุนของเอกชน) โดยที่รัฐบาลญี่ปุ่น จัดระบบการบริหารเรื่องนี้โดยมีนัยที่สัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางในฐานะผู้สนับสนุนในระดับนโยบาย โดยกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า (METI) และกระทรวงสิ่งแวดล้อม (MoE) ในขณะที่รัฐบาลท้องถิ่น จะทำหน้าที่ในการประสานการลงทุนกับภาคเอกชน ที่จะเป็นผู้ลงทุนในโครงการต่าง ๆ ที่จะลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม – hardware projects พร้อมกับชักชวนประชาชนในเมืองให้ความร่วมมือในเรื่องการจัดการขยะของใช้ในครัวเรือนที่จะนำกลับไปเป็นเชื้อเพลิงพลังงานใหม่ในรูปแบบของ recycling activities เป็น software projects กิจกรรมทั้งปวงนี้จัดการบริหารโดยรัฐบาลท้องถิ่น (administration)

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. กรณีของโออิตะ ที่มีการต่อต้านการพัฒนาพื้นที่โครงการ และไม่อยู่ใน program ของการพัฒนาแบบ Eco-Industrial Town ก็อาจจะเป็นเพราะการพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองโออิตะ ไม่ได้เป็นไปตามแผนที่จะเปลี่ยนจากเกษตรกรรม /เมืองขนาดเล็ก ไปเป็นเมืองอุตสาหกรรมและเมืองท่องเที่ยวแบบ Pittsburgh และ Miami ตามที่ตั้งใจแต่แรกเพราะมีขบวนการต่อต้าน/ขบวนการเคลื่อนไหวขึ้นในพื้นที่ แต่ความจำเป็นที่จะต้องสร้างเศรษฐกิจขึ้นในพื้นที่ จึงผลักดันให้โออิตะสร้างนวัตกรรมขึ้นอีกแนวทางหนึ่งคือ One Village – One Product โดยผลงานของผู้ว่า Hiramatsu ซึ่งน่าจะถือเป็นคู่แข่งของ Eco-Industrial Town ในแง่มุมมองที่เป็นผลสะท้อนจากความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างสิ่งแวดล้อม – อุตสาหกรรมหรือ GE dilemma

2. นอกจากเรื่อง OVOP แล้ว ยังมีผลต่อเนื่องอีกเรื่องหนึ่งที่เป็นนวัตกรรมทางนโยบายของญี่ปุ่นต่อการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อม – อุตสาหกรรม คือ การร่วมผลักดันลดภาวะโลกร้อน โดยรับลูกจากข้อเสนอของเวทีประชาคมโลกที่กรุงริโอเดจาเนโร ในปี 1992 มาจัดประชุมเป็นข้อตกลงที่เรียกกันว่า Kyoto Protocol ในปี 1997 ซึ่งเป็นอีกแง่มุมหนึ่งของการแก้ไขปัญหาในระดับสากลของญี่ปุ่น
3. ประเด็นที่จะกำหนดเป็นหัวข้อในการแลกเปลี่ยน เกี่ยวกับ Eco – Industrial Town ควรจะครอบคลุมทั้งในการถอดบทเรียนที่จะนำมาใช้กับประเทศไทย และการพิจารณาอนาคตต่อไปของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่จะต้องรับเอาปัญหาด้านกลับเข้ามาเป็นต้นทุนของการจัดการควบคู่กันไป รวมทั้งข้อสังเกตจากการไปดูงานที่ญี่ปุ่น จะไม่พบการให้ความสำคัญกับแนวความคิดในการจัดการแบบ CSR ไม่ว่าจะ เป็น in process / after process เพราะญี่ปุ่น คิดและทำเรื่องเหล่านี้ขึ้นจากประเด็นปัญหาที่เขาประสบทั้งในประเทศและในต่างประเทศที่ไปเกี่ยวข้อง จึงมีแง่มุมที่กว้างกว่าเรื่องของ CSR และ Issue Management และญี่ปุ่นเสนอเรื่องทั้งสามนโยบายนี้ (Eco –Industrial Town / OVOP / Kyoto Protocol) หลังจากผ่านพ้นสภาพของการปะทะอย่างรุนแรงระหว่างสิ่งแวดล้อมกับอุตสาหกรรมไปแล้ว (อย่างน้อยในระหว่างปะทะย่อมจะนำไปสู่การประมวลและสรุปบทเรียนของแต่ละฝ่าย จนตกผลึกเป็นข้อเสนอร่วมกัน)

.....

4 เมษายน 2554